

ДОСТУПНІСТЬ СУДОВОГО ЗАХИСТУ В ГОСПОДАРЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Доступність судового захисту є однією із актуальних проблем у сфері судочинства. До традиційних чинників доступності правосуддя відносять судові витрати та можливість користуватися правовою допомогою.

Зазначена доповідь присвячена такому чиннику доступності правосуддя, як можливість користуватися правовою допомогою.

У ст. 59 Конституції України проголошено, що кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав [1].

Л.В. Тацій зазначає, що конституційна гарантія на надання кваліфікованої юридичної допомоги за своєю сутністю служить, по-перше, фундаментальною базисною засадою для судового представництва, сприяє тому, що будь-яка заінтересована особа може захистити свої права в судовому порядку належним чином і, по-друге, сприяє суду в здійсненні правосуддя [2, с. 114].

На нашу думку, у ст. 59 Конституції України відображені такі важливі принципи надання юридичної допомоги як: закріплення права на правову допомогу; доступність права на правову допомогу; свобода вибору захисника своїх прав. Проте, зазначена норма залишається декларативною, оскільки відсутній механізм її реалізації.

Основною проблемою доступності судового захисту у господарському процесі є проблема відшкодування витрат стороні господарського процесу на послуги представника, адвоката, фахівця у галузі права. Означене питання досліджували А. Бобкова, В. Новошицька [3, с.164], І. Головань [4, с. 101], С.О. Теньков [5, с.130] та інші.

Судовою практикою на даний час вже остаточно встановлено, що витрати на вищезазначених учасників процесу не є збитками. Так, у постанові Вищого господарського суду України від 16.02.2005 р. по справі № 274/3-2004 вказується: «Заявлена позивачем до стягнення грошова сума у розмірі 2 438 грн. 70 коп., витрачена ним у зв'язку з отриманням юридичних послуг від іншої особи безпосередньо, не може розглядатись як завдані йому (позивачу) відповідачем збитки, оскільки такі витрати не знаходяться у необхідному причинно-наслідковому зв'язку з фактом неналежного виконання відповідачем своїх зобов'язань за іншим договором. Висновки суду про те, що витрати позивача не мають обов'язкового характеру, не знаходяться у причинному зв'язку із збитками за основним позовом, слід вважати правильними та відповідними до вимог ст. 623 ЦК України» [6].

Слід підтримати пропозицію законодавця, викладену у ч. 1 ст. 99 законопроекту Кодексу господарського судочинства № 2777 від 16.07.2008 р. [7] та у законопроекті Господарського процесуального кодексу України № 2178 [8], де зазначається, що витрати, пов'язані з оплатою допомоги адвоката або іншого фахівця у галузі права, які надають правову допомогу за договором, несуть сторони, крім випадків надання безоплатної правової допомоги, передбачених Законом.

Проте і це положення остаточно не вирішує порушену проблему, що потребує подальшого глибокого дослідження вказаного питання для вдосконалення положень чинного законодавства.

Література:

1. Конституція України: Прийнята 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР / і Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Тацій Л.В. Юридична природа адвокатури в системі захисту прав і свобод людини і громадянина [Текст] : дис. .. канд. юрид. наук: 12.00.01 / Тацій Лариса Василівна; Академія правових наук України, Інститут держ. будівництва та місцевого самоврядування. - Х., 2008,- 176 с.
3. Бобкова А.Г., Новошицька В.І. Щодо витрат на врегулювання спорів у господарських судах // Становлення господарської юрисдикції в Україні - 20 років досвіду. Проблеми і перспективи: Матеріали науково-практичної конференції (24-26 травня 2011, м. Одеса). - Одеса: Астропринт, 2011. - С. 162-164.
4. Головань І. Зв'язок справедливого розподілу витрат на правову допомогу та ефективності реалізації права на судовий захист // Підприємство, господарство і право. -2010. - № 6. - С. 101-104.
5. Теньков С.О. Нові тенденції у відшкодуванні витрат на оплату правової допомоги у господарському судочинстві // Вісник господарського судочинства України. - 2003. - № 1. — С. 130-137.
6. Постанова Вищого господарського суду України від 16.02.2005 р. по справі № 274/3-2004 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v274_600-05.
7. Законопроект Кодексу господарського судочинства, зареєстрований 16.07.2008 р. № 2777 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
8. Законопроект Господарського процесуального кодексу України, зареєстрований № 2178 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

